

вима. Определио се увек за изучавање сложених, осетљивих и изузетно актуелних проблема. Чланак на пример о корејском рату кога је објавио 1951. године, који је тада изазвао негодовање, данас се оцењује као изузетан научни допринос. Требало је велике интелектуалне храбрости да се на то питање, а и на многа друга питања које је обрађивао Милан Марковић баца право светло, и то у тренутку када је мало ко желео да ствари види у правом светлу.

Изненадна смрт пресекала га је у тренутку журбе да што пре објави књигу о уговорном праву које представља резултат његовог дугогодишњег научног рада.

У сложеним послератним условима живота, у свим непогодама које су пратиле ову нападну земљу, које су пратиле наше младо социјалистичко друштво у развоју, Милан је сачувао веру у будућност, ведрину духа и висок хуманизам — највиши домет до кога се може издићи прави човек. А упознао је горчину неправде и подносио је без протеста. На том путу он је сагорео. Ово није конвенционална некролошка реч, Милан годи нама болује наочиглед нас другова и пријатеља. Био је рањен у рату, а да то никад ни поменуто није нити било какву инвалиднину тражио; тежак стомачни болесник, упозорен на ровито здравље, на опасности које прете његовом изнуреном организму но ипак није се повукао. Хтео је до краја да живи свој живот, веран идеалима од најраније младости. Увек одмерен и разборит, начелан и достојанствен и изнад свега бескрајно скроман. А данашњем бурном и понекад јетком времену тако су потребни људи тог кова. Милан је отишао тихо без фанфара и почасних плотуна. Прекаљени борац нашег револуционарног покрета, истакнути научни радник отишао је без јавног признања. Преостало нам је, данас, да му са осећањем дубоког бола, али са осећањем поноса што смо га имали кажемо само — хвала. Хвала му на његовом огромном доприносу нашој науци и школи. Хвала му за неуморни рад, за принципијелност у најтежим тренуцима наше прошлости. Хвала му на његовој бескрајној људској топлини.

АКАДЕМИК И ПРОФЕСОР ДР ПЕТКО СТАЈНОВ 1890—1972.

Академик др Петко Стајнов, професор Правног факултета у Софији, и истакнути бугарски државник преминуо је 24. јула 1972. године.

Његова смрт није губитак само за бугарско управно право, већ представља губитак за теорију управног права у свету јер је академик Петко Стајнов својим дугогодишњим радом и значајним делима већ давно ушао у ред врхунских теоретичара управног права, подједнако поштован и на западу и на истоку.

Својом докторском дисертацијом *«Administration et juridiction administrative en Allemagne»* коју је 1914. године одбранио на Правном факултету у Паризу, академик Петко Стајнов, ударио је темељ модерној теорији управног права у својој земљи а неуморним каснијим радом и објављеним делима, у земљи и иностранству, израстао је у теоретичара управног права који упоредо стоји са највећим европским теоретичарима управног права.

Од његових многобројних радова објављених пре рата споменућемо само она најважнија. Прва његова већа монографија после докторске дисертације је објављена 1928. године, у којој је, у бугарском управном праву, први пут теоријски обрадио управни акт. Иза тога објављује једну од његових најбољих монографија *„Административно правосъдие“* (1936), у којој је теоријски упоредноправно, и критичким прегледом судске праксе Врховног управног суда Бугарске, обрадио судску контролу рада управе и посебно изложио појам незаконитог управног акта као и правна средства за заштиту грађана од незаконитих управних аката. Посебно запажено дело академика Петка Стајнова је његово *„Чиновническо право“* објав-

љено 1932—1934. у две књиге у коме је упоредноправно обрадио теорију службеничког права и у целини обрадио бугарско службеничко право. О овој материји 1933. године објавио је, у издању Француског института за јавно право у Паризу, запажену монографију *»Le fonctionnaire«*, која се наводи као литература готово у свим уџбеницима управног права у Француској и у другим европским земљама.

Поред ових најзначајнијих дела академик Петко Стајнов је пре рата објавио читав низ студија и чланака у којима је теоријски обрађивао актуелне проблеме динамичног управног права и увек будном критичком анализом пратио праксу Врховног управног суда Бугарске и вршио свој утицај на развој бугарског управног права.

После другог светског рата академик Петко Стајнов продужује своје дело и неуморно са много задивљујућег елана даје теоријска образложења новог социјалистичког управног права. Залаже се да у социјалистичком друштву уместо принуде мора преовладати убеђивање и то аргументовано излаже у студији *„Принос към изучаване ролята на убеждението и на административната принуда в социјалистичката държава“* (1951). Објављује 1952. године велику монографију *„Административните актове в правната система на Народна Република България“*. Теоријски такође веома аргументовано објављује 1956. године своје значајно дело *„Особените юрисдикции в областта на администрацията“*. Ово је дело од посебног значаја јер се стварно залаже за судску контролу рада управе односно за увођење органа, у оквиру управе, који би имали судска овлашћења да решавају о законитости управних аката. Ваља имати у виду да је такво гледиште посебно од значаја, јер у социјалистичким земљама, сем у нашој земљи, у то време није било управног спора. Ово је дело изазвало посебну пажњу у социјалистичким земљама па је преведено и у Румунији 1961. године.

Поред многобројних његових студија и чланака у којима је обрађивао многе актуелне проблеме бугарског социјалистичког управног и уставног права, заједно са професором др Ангел Ангеловим, објавио је *„Административно право на НРБ“* (Општи и посебни део) које је доживело више издања и преведено на руски језик.

Посебну пажњу посветио је проблему заштите човекове средине и објавио 1970. године запажену монографију *„Защита на природата“*. Ову је монографију допунио својом упоредноправном студијом *„Проблеми на околната среда“* у издању Бугарске академије наука (Известия на Института за правни науки, Том XXVII, 1973). У овој студији, објављеној после његове смрти, поред неких његових теоријских концепција о проблему утврђивања предмета и појма заштите човекове средине, дао је и низ својих предлога како би ваљало реорганизовати службе за заштиту средине. Поред тога, још пре монографије о заштити природе, проф. Петко Стајнов је са много аргумената, и пре свих, истицао потребу заштите Дунава од загађивања. О томе је објавио студију *„Борбата срещу замърсаването на Дунава като проблем на международното право“* (1964). Као гост Српске академије наука и уметности о овом проблему одржао је предавање у Београду 1967. године.

Академик Петко Стајнов је, поред многобројних својих дела и студија из управног и уставног права, објавио у Бугарској и иностранству, и на западу и на истоку, читав низ чланака и студија из области управног и међународног права као и из политичке историје. Посебно ваља истаћи монографску студију *»La théorie des contrats administratifs et le droit socialiste«* (Revue du Droit public, Mars—Avril 1966) као и студију *»Politique et droit dans les Balkans«* објављену у Зборнику Хашке академије за Међународно право 1968. године посвећеном у част професора др Јурај Андрашија.

Академик Петко Стајнов није само писац многих правних студија, већ је својом живом надахнутом речи увек пленио своје студенте и слушаоце.

Академик Петко Стајнов није био само неуморни професор који је васпитавао генерације правника и вршио утицај на развој опште теорије

управног права, већ је као политичар и државник имао снаге да у фашистичком вртлогу који је заваладао његовом земљом за време другог светског рата, јавно изрази да је против учествовања Бугарске у рату. Такав став довео је до његове интернације за време рата али такође и да буде министар иностраних послова у првој влади Отечественог фронта коју је образовао Георги Димитров. Академик Петко Стајнов, за Георги Димитрова, није био само истакнути професор права, већ је Димитров знао да је Петко Стајнов увек био против фашизма као један од вођа легалне парламентарне опозиције у Бугарској, и да је, за време свог службовања као опуномоћени министар Бугарске у Француској, 1934. године, допринео да његова земља успостави дипломатске односе са Совјетским Савезом.

Академик Петко Стајнов видно се истицао и својом упорном и искреном борбом за пријатељство Бугарске и Југославије и за мир на Балкану и у читавом свету.

Андре Моруа је у „Отвореном писму једном младом човеку“ истакао: „Имати културе не значи знати мало од свачега; то такође није, ни знати много ствари о једном предмету; већ познавати потпуно неколико великих умова, њима се надахњивати и поправљати се у контакту са њима“. Академик и професор Петко Стајнов својим животним делом припадао је оном реду изузетних личности који не доприносе само развоју научне области којој су се посветили, већ својом културом и неуморном одушевљеном борбом да увек иду у корак са временом, остају као пример младим нараштајима да их надахњују и поправљају у контакту са делима којима су обогатили науку и културу.

Д. Б. Денковић